

1 Hotel Residenz - Wertheim - AWAG - PDT - Renoma

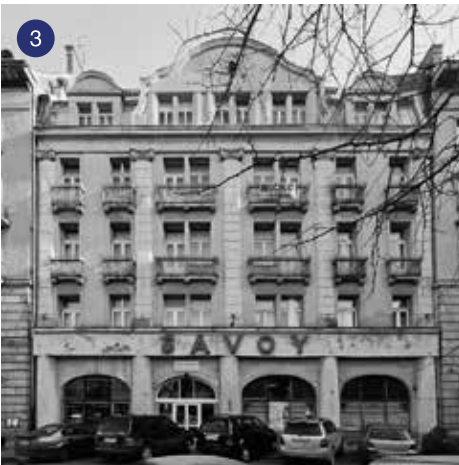
Założony w 1930 roku modernistyczny Dom Handlowy Wertheim powstał na miejscu ekskluzywnego Hotelu Residenz. Budynek o neorenesansowych korzeniach zwracał uwagę zdobionym płaskorzeźbami ryzalitem środkowym, a także przybijającą tu klientelą – w 72 pokojach gościła przede wszystkim ślaska arystokracja, wysoko postawieni urzędnicy i bogaci przemysłowcy. W 1917 roku nowi właściciele działki postanowili obiekt zburzyć. Nowopowstały dom towarowy przyciągał nowoczesnym i luksusowym wyglądem. Zabrano o złocenia detali na elewacjach, wnętrze doświetlono przeszklonymi dziedzińcami. Znalazło się tu miejsca na salę rekreacyjną, czytelnię, ogród zimowy, a na piątym piętrze restaurację i kawiarnię. Między kondygnacjami kursowało aż 9 wind oraz ruchome schody. Dwa lata przed wybuchem wojny obiekt zmienił nazwę na AWAG (Allgemeine Warenhaus Gesellschaft), natomiast po wojnie zaczął on funkcjonować jako Powszechny Dom Towarowy, przemianowany po plebiscycie „Słowa Polskiego” na Renomę. W latach 2005-09 przeprowadzono jego generalną renowację według projektu biura Maćków Pracownia Projektowa. Przebudowa wyróżniona została w licznych polskich i międzynarodowych konkursach, w tym nominowana była do prestiżowej Europejskiej Nagrody Architektonicznej im. Miesa van der Rohe.

2 Cafe Hohenzollern / Dawny EMPiK i Galeria Pod Moną Lizą, dziś Biedronka

Przed wojną miejsce to zajmowały dwie kamienice. Wejście budynku numer 20 prowadziło do restauracji Franziskaner Leisbtau oraz sali billardowej na dziedzińcu. Światło do jasnego wnętrza restauracji wpadało przez sięgające ziemi witraży. Działające w budynku nr 14 lokale gastronomiczne w 1895 roku zostały połączone w modną Cafe Hohenzollern z kawiarnią, restauracją i salami gier. Po wojnie miejsce kamienicy zajęły budynki KDM-u. Mający tu swoją siedzibę Klub Międzynarodowej Prasy i Książki łączył w sobie salon książkowo-prasowy i bardzo popularną w latach 60. i 70. kawiarnię. Empik był miejscem spotkań artystów i literatów, aktorów i dziennikarzy, na kawie spotykali się tu wrocławscy homoseksualiści, a dziewczęta wypatrywały znad kremu sułtańskiego przystojnych młodzieńców. Od 1967 do 1971 roku działała tu w korytarzu kierowana przez Jerzego Ludwińskiego konceptualna „Galeria Pod Moną Lizą”.

3 Hotel Savoy

Kamienica powstała w 1837 roku, natomiast po zmianie właściciela w 1911 roku na zarządcę sąsiadującego z nią Hotelu Gebauer – Gustawa Fischera – została do niego przyłączona i razem stały się Hotelem Savoy. Czterokondygnacyjny obiekt zyskał po „odświeżeniu” go przez architekta Conrada Helbiga charakter geometrycznej secesji. Na parterze, w przedniej części mieściła się hotelowa restauracja serwująca słynną także w stolicy zupę kartoflańą a'la Hotel Savoy. Na tyłach umiejscowiono natomiast przestronną salę balową poprzedzoną salonem w stylu myśliwskim. Fasadę parteru budynku wypełniają eliptycznie ukształtowane szerokie witraży przedzielone półkolumnami. Wykorzystane tu okna porte-fenêtre, stały się cechą charakterystyczną powojennej zabudowy Placu. Dzięki niewielkim zniszczeniom wojennym obiekt szybko został oddany do użytku i przez wiele lat funkcjonował jako hotel milicyjny, znajdowała się tu także scena teatralna wrocławskiej PWST. Dziś w jego parterze znajdują się lokale usługowe, a restauracja została przeniesiona na pierwsze piętro.

4 Tauentzien Theater i Ufa-Theater oraz Dolnośląskie Centrum Filmowe

Tauentzienplatz od początku XX. wieku posiadał dwa najokazalsze w mieście kina. Pierwsze z nich znajdowało się tuż koło Hotelu Residenz, którego wschodnia część zabudowy o numerze Tauentzienplatz 15 w 1913 roku została zajęta przez Kinetographentheater (później Tauentzien Theater). Kino było największym i najbardziej reprezentacyjnym obiektem tego typu we Wrocławiu czasów cesarskich, opisywanym jako „teatr świetlny pierwszej kategorii, (...) majstersztyk techniki sztuki aranżacji wnętrz”. Sala mogła pomieścić od 880 do 1000 widzów. Kino zamknięto ze względu na budowę Domu Handlowego „Wertheim”. Drugie kino znajdowało się w kamienicy pod numerem 11 (dziś 17 i 18), w jej oficynie od 1890 roku funkcjonowało atelier fotograficzne. W 1919 roku kamienica została przebudowana na kinoteatr Silesia-Theater, który zmienił nazwę na Ufa-Theater, by ostatecznie stać się kolejnym Tauentzien-Theater z salą widowiskową mogącą pomieścić do 960 osób. Po wojnie na opustoszałej działce stanął jeden z obiektów KDM-u z apteką Cefarmu w parterze. Dziś na Placu Kościuszki, a w zasadzie na jednym z jego podwojek, mamy jedno z największych kin we Wrocławiu – dawne kino Warszawa, pierwsze otwarte po II wojnie światowej, w którym wielu z nas odbyło swoje pierwsze w życiu seanse filmowe. Wybudowane w latach 1968-73, w 2011 roku zostało przebudowane i służy nam do dziś jako DCF.

5 Pomnik i grobowiec generała Friedricha Bogislava von Tauentziena / głaz „Ku czci bojowników o wyzwolenie narodu i społeczne”

Centralnym punktem Placu aż do końca II wojny światowej był pomnik-grobowiec generała Friedricha Bogislava von Tauentziena, który w tym miejscu obronił Breslau przed austriackimi wojskami podczas wojny siedmioletniej. Zwieńczony figurą Bellony monument zaprojektowany został przez twórców Bramy Brandenburskiej: architekta Karla Gottharda Langhansa i rzeźbiarza Johanna Gottfrieda von Schadowa. Przez stały się zeszczałkami zarzucano mu zbytnią masywność i brak proporcji; mimo to był popularnym widokiem na wrocławskich pocztówkach. Po zakończeniu wojny nowe władze zdecydowały, by pomnik usunąć, a na jego miejsce postawić w 1946 roku granitowy kamień pamiątkowy „Ku czci bojowników o wyzwolenie narodu i społeczne”. Po zdemontowaniu pomnika krążyły plotki o przejściu szabli oraz oficerskiego kapelusza, z którymi pochowano generała, przez Bogusława Drobnera, powojennego prezydenta Wrocławia. Co stało się ze szczątkami Tauentziena, nie wiadomo – być może wciąż znajdują się one w centralnym punkcie placu. W 2007 roku teren wokół kamienia nazwano Skwerem Solidarności Walczącej, co związane jest z faktem wyrycia na głazie podczas stanu wojennego znaku Solidarności Walczącej.

6 Kościuszkowska Dzielnica Mieszkaniowa

Działania wojenne doprowadziły do zniszczenia niemal całej zabudowy Placu Kościuszki. W 1953 roku rozpisano konkurs na jego nową zabudowę – Kościuszkowską Dzielnicę Mieszkaniową. Wygrał go zespół architektów pod kierownictwem Romana Tunikowskiego, którzy zaplanowali socrealistyczną zabudowę mieszkaniową utrzymaną w duchu polskiego klasycyzmu czasów stanisławowskich. Odwzorowywała ona przedwojenny charakter Placu i doskonale wpisywała się w zachowane budynki użyteczności publicznej. Budowę zakończono w 1956 roku. Zespół KDM-u jest często porównywany do warszawskiej Marszałkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej. We wrocławskiej realizacji udało się jednak m.in. uniknąć „wz bogacenia” budynków rzeźbą przekazującą ideaty komunizmu. Znakomite założenie architektoniczno-urbanistyczne od 1994 roku znajduje się w rejestrze zabytków.

7 Detale KDM-u

- Wiszące lampy oraz sufitowe kłosze w arkadach to projekt Witolda Lipińskiego, autora m.in. obserwatorium i schroniska na Śnieżce czy Domu Igloo we Wrocławiu. Odpowiadał on także za wnętrza KDM-u.
- Każda z witrzyn umieszczonych w arkadowych podcieniach różniła się od siebie – architekci postanowili wprowadzić indywidualizujące je detale. Zabrano także o pasujące do nich kasetonowe sklepienia przejść.
- Głównym materiałem budulcowym była cegła pochodząca z rozbiórk, jednak projektanci wywalczyli, by fasady pokryte zostały strzezińskim granitem, który testować do kamieniołomów jeździł sam główny architekt – Roman Tunikowski. Kompromisu wymagał także projekt otworów okiennych KDM-u. Architekci ograniczyli ilość zaprojektowanych początkowo balkonów, lecz przeforsowali okna w typie porte-fenêtre z ozdobnymi balustradami.

8 Bank Drezdeński / Bank Zachodni WBK / Santander Bank

Bank Drezdeński jest obok dawnego Wertheimu najlepiej zachowanym przedwojennym obiektem na Placu Kościuszki. To właśnie do niego najmocniej w swoich projektach KDM-u nawiązywali architekci Miastoprojektu. Po wojnie siedzibę miał tu Wielkopolski Bank Kredytowy, który obecnie funkcjonuje pod nazwą Santander Bank. Monumentalny budynek wzniesiono w 1913 roku według projektu Ernsta Schütte. Jego stylistyka oraz skala – jak niemal każdej finansowej instytucji – musiała symbolizować stabilność, bezpieczeństwo i rozmach, jaki gwarantują kierujący nią bankierzy, dlatego utrzymano ją w historyzującej konwencji. W tym celu zastosowano w zdobieniach elewacji oraz wewnątrz zarówno motywy neobarokowe, neoklasycystyczne, jak i neorenesansowe. Duże wrażenie robiło secesyjne złoto-zielono-czarne wnętrze banku, obecnie uwspółcześnione.

9 Neony Tauentzienplatz i KDM-u

Wynalezienie przez Francuza Georges’a Claude’a lampy neonowej i neonu w 1910 roku wywołało świetlny szal na ulicach większych i mniejszych europejskich miast. Wrocław lat 30. i 40. wieczorami rozjarzały barwne reklamy – Tauentzienplatz to charakterystyczne neony np. Domu Handlowego „Wertheim”, koniaku Kahlbauer-Edel, papierosów Manoli czy firmy Wolsdorff. Również po wojnie niemal każdy budynek KDM-u ozdobiony był neonowym znakiem, co czyniło plac jednym z najbardziej rozświetlonych miejsc w mieście. Dom Towarowy zdobyły wyraźne litery „PDT”, jego południowa elewacja posiadała w szczytce neon „Centralna”, złączony świetlną linią z widniejącym na pierwszym piętrze napisem „kawiarnia”. Swą obecność zaznaczały także m.in. Bar Kawowy czy kawiarnia Styłowa, a Klub Międzynarodowej Prasy oznaczony był napisami: „Książki”, „Bücher”, „Books”, „Piecząt”, sygnalizującym możliwość kupienia literatury i prasy z różnych części świata. Inne świecące lokale tamtych lat to apteka, Hotel Savoy, najstarszy we Wrocławiu antykwariat DESA, kiosk „Ruch” w Okraglaku, zakład jubilerski, salon prasowy, „CHPM”, czyli Centrala Handlu Przemysłu Muzycznego, a także reklamy „Słowo Polskie” – popularny dziennik Wrocławia”, „Fuji Film”, czy chyba najślawniejszy i świecący do dziś, animowany neon PZU. Nad Placem do dziś górują wielkie czerwone litery KDM, wzorowane na dawnym neonie. Obiekty te zaczęły zniknąć z Placu pod koniec lat 90. Z tych niedziałających zostały się tylko „Savoy”, „DESA” oraz fragment „Baru Kawowego”.

10 Przed- i powojenne kawiarnie, restauracje i piwiarnie na Placu Kościuszki

Przedwojenny Tauentzienplatz nasycony był kawiarniami, piwiarniami, restauracjami, winiarniami: przy północno-zachodnim narożniku mieścił się Dom Koncertowy Flora przemianowany na kawiarnię z wykwińtą restauracją i salą koncertową Zum Tauentzien. W miejscu dzisiejszej Nalandy działał bar taneczny Charlott z półkolistą sceną. Wschodni narożnik placu zajmował Gebauers Hotel, w którego parterze mieściła się słynna w mieście piwiarnia i winiarnia American Bar. W miejscu, w którym stanął w latach 1929-1930 Dom Handlowy „Wertheim” do połowy XIX. wieku działała gospoda Zum Golden Löwen, która została potem zastąpiona przez Hotel Residenz, obok którego wyrosły piwiarnie i restauracje. Po wyburzeniu tej parceli placu i budowie domu handlowego, na jego szczytce utworzono restaurację, z której można było podziwiać panoramę Tauentzienplatz. W powstałym na gruzach powojennych KDM-ie również nie zapomniano o gastronomii – działały tutaj m.in. kawiarnia Styłowa, Bar Kawowy, Tutti Frutti czy restauracja U Czardasza. Hitem placu były kawiarnia Centralna w parterze PDT-u, którą zastąpiono pierwszym we Wrocławiu McDonald’sem, oraz kawiarnia w Klubie Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch”, gdzie przesadywały w latach 60. dziewczęta zającąc się kremem sułtańskim i wypatrując chłopców. W miejscu Tutti Frutti otwarto niedawno zapelniona niemal przez cały dzień kawiarnię Lunch Cafe Nero. W „okraglaku” możemy napić się prawdziwie wrocławskiej kawy z Etno Cafe. Na zdrowy lunch wybierzemy się do Księgarni-Kawiarni Nalanda lub Soup Culture z jadalnymi kubkami.

11 Tereny zielone Placu Kościuszki

Wygon Świdnicki, jak nazywano obszar po defortyfikacji, przez wiele lat po otwarciu się na centrum miasta zajmowały ogrody. Wynikało to z powolnego tempa zabudowywania nowych terenów, ale także przeznaczenia ich na promenady biegnące zewnętrzną stroną fosy. Od 1894 roku specjalnie powołana „Promenaden-Deputation” zajmowała się planowaniem i realizacją projektu zieleni autorstwa miejskiego ogrodnika Sebastiana Sauera. To właśnie on zaproponował w czterech narożnikach Placu nisko osadzone zieleńce przecięte lukowato poprowadzonymi ścieżkami oraz zazielenienie otoczenia pomnika i grobowca Tauentziena. Według francuskiej interpretacji angielskich wzorców planowania zieleni, obsadzenie roślinnością ruchliwych ulic pełniących głównie komunikacyjne funkcje miało służyć wzbogaceniu walorów mieszkaniowych położonych wzdłuż nich budynków, a w przypadku Placu Kościuszki – także podkreślać rangę reprezentacyjnego salonu miasta. Ponowne zagospodarowanie roślinnością skwerów po II wojnie światowej zakładało obsadzenie ich także kwiatami. Zlikwidowano wówczas wewnętrzne ścieżki spacerowe, które przywrócono dopiero podczas prac remontowych po powodzi w 1997 roku. Organizowany przed wojną w maju „Blumentag”, w latach 70. odbył jako Wrocławskie Święto Kwiatów, odbywające się 22 lipca. Towarzyszyło mu wystawianie specjalnych donic z kwiatnikami, nasadzenia kwiatów na skwerach oraz pochody ulicą Świdnicką. Dziś zieleni jest tu bardzo różnorodna – drzewa i krzewy pozwalają na chwilowe odizolowanie się od ruchliwych ulic podczas spacerów po okolicy.

12 Kiosk „Okraglak” / Etno Cafe Okraglak

Ten bardzo charakterystyczny dla placu obiekt stanął tu najprawdopodobniej w latach 30. XX. wieku, ale jego szkie – „Verkehrshalle” – widać już na planie kanalizacyjnym tej części Wrocławia z 1889 roku. Przetwał wojenne bombardowania, budowę KDM-u i przez większość czasu funkcjonował jako salon prasowy z bardzo rozbudowanym działem tytoniowym. Wrocławianie wspominają, że to właśnie tutaj można było dostać kultową jego odmianę – „Amphora”. Bęben kiosku jest niemal całkowicie przeszklony, przez lata wraz ze zmianą właścicieli i przeznaczenia zmieniał się także jego kolor i materiał okładziny – początkowo brązowy, obłożony drewnianą stolarką, za czasów „Ruchu” stał się zielonym „Błaszkciem”. Dziś po kolejnym remoncie jest ciemnoszary, wypełniony zapachem kawy z wrocławskiej palarni Etno Cafe. W ciepłe miesiące otoczony stolikami – idealnymi do podziwiania tej części miasta.

13 Przedwojenny słup reklamowy i zegar miejski

Jeszcze w latach 20. XX. wieku stał tutaj zwykły słup ogłoszeniowy zwieńczony kutą „koroną”. W latach 30. na jego miejscu pojawił się zegar uliczny pełniący także rolę słupa reklamowego i nagłośnieniowego zwanego „Reichslautsprechersäule”. Podobne stały m.in. na Placu Konstytucji 3 Maja, ulicy Kaciarskiej, Kazimierza Wielkiego czy Świętego Antoniego. Dziś, pozbawiony zegara, spełnia jedynie rolę reklamową i wykorzystany jest przez Teatr Polski.

14 Galerie na Placu Kościuszki: Mona Liza / DESA / Klub Literatury i Muzyki / SIC/ Vivid Gallery

Galeria Pod Moną Lizą działała w latach 1967-71 w hallu Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki. Choć jej powierzchnia nie przekraczała 40 m², inicjator i kurator projektu, Jerzy Ludwiński, umiejscowienie galerii uważał za jej największy atut – klienci przechodzący między czytelnią a kawiarnią chcąc nie chcąc konfrontowali się z prezentowaną sztuką. DESA to najdłuższe działające we Wrocławiu antykwariat sztuki, który swoją działalność rozpoczął w latach 50. i przez ponad 60 lat nie zmienił swojej siedziby. Na jego fasadzie znajdują się jedne z najlepiej zachowanych działających neonów. Klub (początkowo także: Salon) Muzyki i Literatury działa nieprzerwanie od 1959 roku. Zajmuje się upowszechnianiem literatury i propagowaniem muzyki (przez swych bywalców bywa nazywany „małą filharmonią”). Prowadzona przez BWA Wrocław galeria SIC! (skrót od poprzedniej nazwy: Szkło i Ceramika – jedyna poświęcona temu tematowi galeria w kraju) ma swoją siedzibę na placu od 2007 roku. Przed wojną budynek Dresdener Bank rozciągał się i na tę działkę i to w tej części ulokowany został podziemny skarbiec banku, który znajduje się tu do dziś. Najmłodsza galeria pojawiła się na placu w 2018 roku. Vivid Gallery jest największą komercyjną galerią we Wrocławiu: na powierzchni 200 m² prezentuje malarstwo, grafikę, rzeźbę i inne prace polskich artystów.

✳️ źródła fotografii: dzięki uprzejmości Stowarzyszenia Wrocławiaev Amici oraz serwisu www.fotopolska.eu

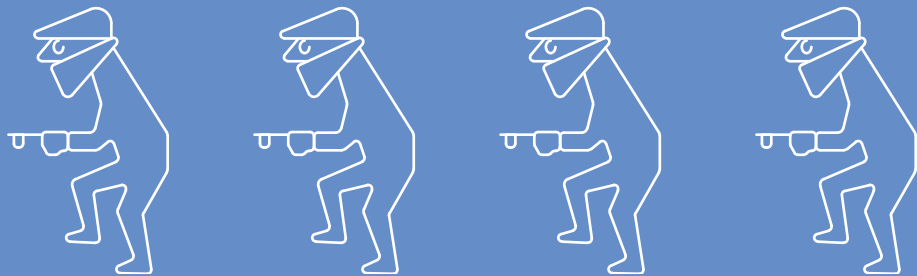
B
A
W

M
I
A
S
T
O

Wrocław miasto spotkań

sfinansowane ze środków miasta Wrocław

plac kościuszki

inny spacer

Artystyczna Dzielnica Mieszkaniowa – śladami kultury i sztuki na Placu Kościuszki

Obecny plac Kościuszki niemal od momentu, kiedy zaczęto w jego okolicy wznosić pierwsze budynki, był miejscem wypełnionym kulturą i sztuką. Przed II wojną światową życie kulturalne skupiało się m.in. wokół najokazalszych w mieście kin – Tauentzien Theater i Ufa-Theater – ale kwitło też w licznych klubach czy kawiarniach. W powojennym Wrocławiu nabrał awangardowego rysu, a to za sprawą Galerii Pod Moną Lisą, zorganizowanej przez Jerzego Ludwińskiego w hallu kultowego Klubu Międzynarodowej Książki i Prasy. To również wtedy powstały na Placu DESA oraz Klub Muzyki i Literatury, które na Kościuszki odnaleźć można do dziś; później dołączył do nich dedykowany szkłu i ceramice oddział wrocławskiego BWA. Galeria ta swoją siedzibę – salon wystawowy ze scenografią autorstwa zmarłego niedawno wybitnego projektanta Tadeusza Ciałowicza, miała w niedługojszej kultowej kawiarni Tutti Frutti.

„Artystyczne oprowadzanie” będzie okazją, by poznać również jeden z najbarwniejszych elementów artystycznego dziedzictwa KDM-u – projektowane przez najlepszych przed- i powojennych projektantów neony, których rozświetlające nocny Wrocław kształty wielu Wrocławian wspomina do dziś.

Anna Bieliz i Kuba Żary

Historia placu

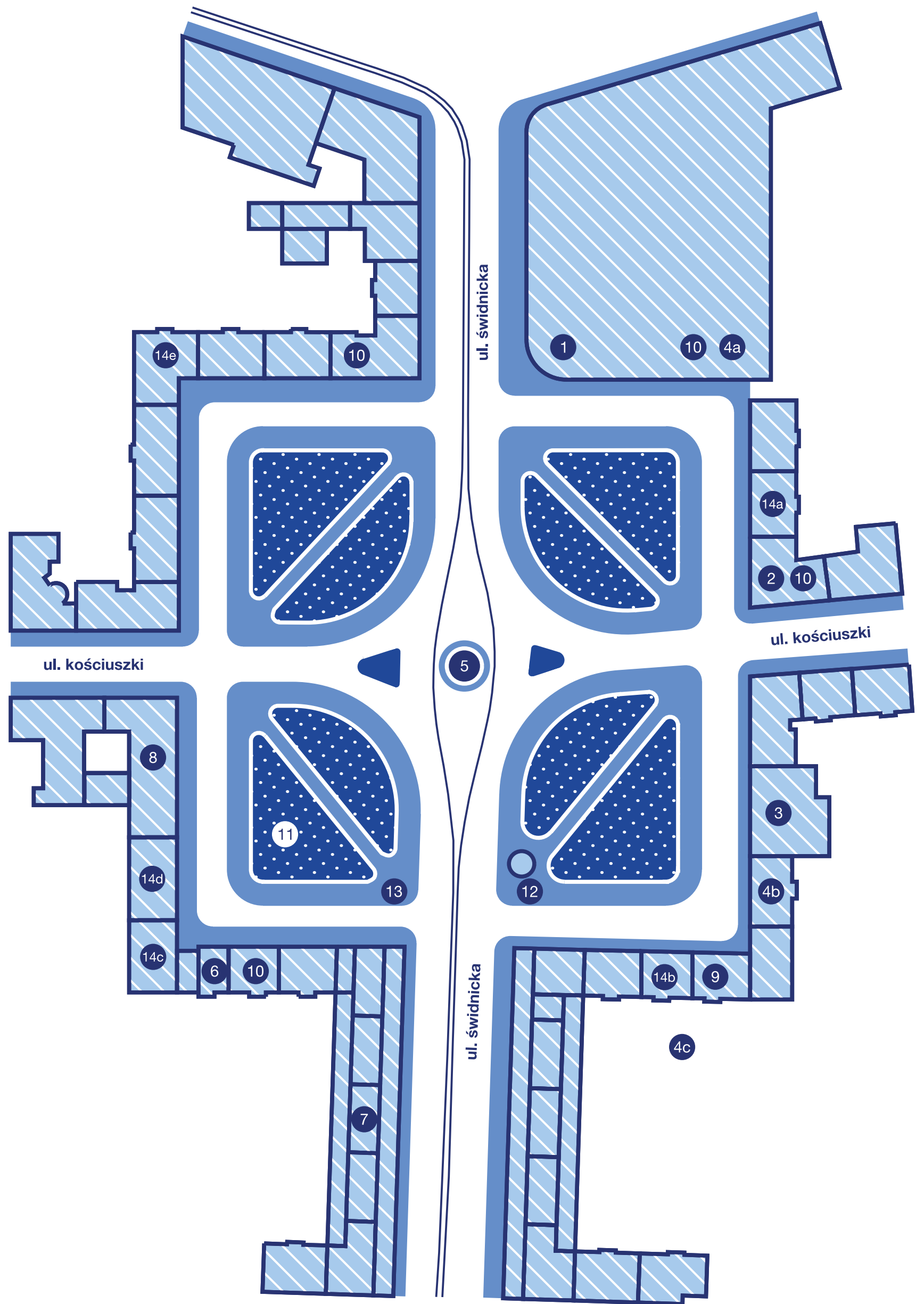
Teren dzisiejszego Placu Kościuszki aż do początku XIX. wieku był niemal niezabudowany, stanowił przedpole miejskich fortyfikacji, na którym znajdował się od 1318 roku cmentarz dla mniej możnych obywateli miasta wraz z kaplicą św. Gertrudy (upamiętniony na placyku przed Renomą). W połowie XVI. wieku powstał nowy cmentarz, ulokowano tu też szubienicę przy której odbywały się publiczne egzekucje. W 1791 roku pochowano tu generała armii pruskiej – Friedricha Bogislava von Tauentziena, a 4 lata później w miejscu jego grobu stanął ufundowany przez jego syna pomnik, co zdeterminowało nie tylko nazewnictwo tego obszaru miasta, lecz także jego późniejszy charakter.

Przełomowym momentem stał się dla tego obszaru nieco późniejszy okres przejścia miasta przez Francuzów (rok 1807), którzy zarządzili rozbiórkę fortyfikacji. Plac Kościuszki zaprojektował według francuskich wzorców, na zlecenie księcia Hieronima Bonapartego, major Blein, który jako jego centrum wyznaczył pomnik Tauentziena, umieszczony niemal na środku przedłużenia biegnącej z Rynku Schweidnitzerstrasse – jednego z najważniejszych traktów komunikacyjnych Breslau. Ze środka 140-metrowych boków kwadratowego placu, wzorowanego na placach francuskich i niemieckich (m.in. Vendome czy Leipzigerplatz), odchodziły krzyżowo dwie ulice, a wokół rozpościerały się skwery i ogrody z przecinającymi je po skosie traktami pieszymi. Dopiero w latach 40. XIX. wieku zaczęto zapełniać plac eleganckimi kamienicami i budynkami użyteczności publicznej – zróżnicowanymi w formie i funkcji oraz zacierającymi złą sławę terenu jako „zagadki magistrackiej” o niewiadomym przeznaczeniu. W latach 60. powstały dwa hotele, a w 70. dwie ostatnie kamienice, które zamykały wolne parcele zabudowy.

Największa przedwojenna zmiana architektoniczna na placu zaistniała na przełomie lat 20. i 30. XX. wieku, kiedy cała północno-wschodnia mierzewa placu została wyburzona pod Dom Handlowy „Wertheim”. Tauentzienplatz w tym okresie był zdecydowanie jednym z najchętniej odwiedzanych punktów miasta – to właśnie tędy przechadzano się z Rynku w kierunku Dworca Kolei Śląskiej.

Bombardowania II wojny światowej doprowadziły do zniszczenia niemal całej zabudowy placu, oszczędzając cztery obiekty – Wertheim, Hotel Savoy, Bank Drezdeński i niewielki kiosk znany jako „Okrągłak”. Opustoszałe i oczyszczone z gruzu działki zostały przeznaczone pod budowę Kościuszkowskiej Dzielnicy Mieszkaniowej, która wyrosła na podobnym do przedwojennego planie w latach 1953-1956.

Od tamtego czasu założenie urbanistyczne nie zmieniło swojej postaci, przekształcaniu ulegają tylko remontowane elewacje i wnętrza budynków. Rewitalizowany Dom Handlowy Renoma oraz rewaloryzowana zieleni od kilku lat nadają nowego charakteru tej przestrzeni, rozwój usług w parterach czy zmiana organizacji ruchu, dodatkowo determinują ciągły rozwój i ruch na Placu Kościuszki, który po kilkunastu latach uśpienia, znów stanowi jeden z najbardziej atrakcyjnych punktów na mapie naszego miasta.

1	Hotel Residenz – Wertheim – AWAG – PDT – Renoma	6	Kościuszkowska Dzielnica Mieszkaniowa	11	Tereny zielone Placu Kościuszki
2	Cafe Hohenzollern / Dawny EMPIK i Galeria Pod Moną Lisą	7	Detale KDM-u	12	Kiosk „Okrągłak” / Etno Cafe Okrągłak
3	Hotel Savoy	8	Bank Drezdeński / Bank Zachodni WBK / Santander Bank	13	Przedwojenny słup reklamowy i zegar miejski
4	(a) Tauentzien Theater (b) Ufa-Theater (c) DCF	9	Neony Tauentzienplatzu i KDM-u	14	Galerie na Placu Kościuszki: (a) Mona Liza (b) DESA (c) Klub Muzyki i Literatury (d) BWA SiC! (e) Vivid Gallery
5	Pomnik i grobowiec generała Friedricha Bogislava von Tauentziena / głaz „Ku czci bojowników o wyzwolenie narodowe i społeczne”	10	Przed- i powojenne kawiarnie, restauracje, piwiarnie		